

מהר"ל על התורה

עש"ק פ' נח, תשפ"ד

1. מה בין צדקותו של נח לצדקותו של אברהם

פ' נח (בראשית ו:ט) – אלה תולדת נח נח איש צדיק תמים הנה בדרתיו את האלהים התהלך נח

את האלהים התהלך נח - וצאצרהם הוא אומר (ז א) התהלך לפני, (כד מ) אשר התהלכתי לפניו, נח היה צריך סעד לתומכו, אבל אברהם היה מתחזק ומהלך בצדקו מאליו.

גור אריה (שם, אות ט')

נח היה צריך סעד לסומכו. פירוש על דרך 'בא לטהר מסייעין לוי' (שבת קד.), אבל אברהם לא היה צריך לסעד, אלא היה מתחזק בצדקו מאליו. **אבל לישראל דקרא "את האלהים התהלך" אינו משמעותו שהקב"ה היה מסייע לו, דלא כתיב זה בקרא, ונראה לי לפי שהיתה השכינה עמו, והיה נח דבק בשכינה, ולפיכך לא בא לידי חטא, וזהו הסעד שעשה לו הקדוש ברוך הוא, שמי שבק באחד אי אפשר לו לזוז ממנו ולחטוא, וזה "את האלהים התהלך נח".**

ספר באר הגולה באר החמישי פרק י

כי כאן כתיב (ש"א יח, יד) "ויהי דוד בכל דרכיו משכיל וה' עמו", ומאחר כי השם יתברך היה רוצה שיהיה עם דוד, מדכתיב "וה' עמו", ולפיכך מי שהשם יתברך עמו, בודאי ובאין ספק השם יתברך נותן שלא יהיה נפרד ממנו, ולא יבא לידי חטא. וזה שאמר 'אפשר שבא חטא לידו וה' עמו', פירוש כל שהוא יתברך חפץ להיות עמו, איך יבא לידי חטא, כי הוא יתברך אינו מניח לו שיסור מאתו.

חידושי אגדות, סוטה ג. (הוצאת כשר)

וכ"ז אשר הוא דבק בו ית' איך יבוא לידי חטא... **לכך אי אפשר שיחטא רק אם נכנס בו רוח שטות, והשטות הוא מבדיל אותו מן השי"ת, כי הדיבוק הוא ע"י השכל אשר מקשר אותו בבוראו עד שלא יפרד ממנו.**

גור אריה (שם)

אבל באברהם כתיב (להלן ז, א) "התהלך לפני" שהיה מהלך מעצמו בלא אותו דבוק שכינה שהיה עמו, כי אברהם היה מתגבר בצדקו בלא אותו דבוק, שהרי כמה פעמים היה מנסה אותו, ואז לא מסייע לו הדבוק כיון שהיה מנסה אותו, והבן זה היטב.

בראשית רבה (וילנא) פרשת וירא (נו:יא)

משל למלך שהיה נשוי למטרונה ילדה ממנו בן ראשון וגרשה, שני וגרשה, שלישי וגרשה, וכיון שילדה ממנו בן עשירי נתכנסו כולם ואמרו לו השבע לנו שאין אתה מגרש את אמנו מעתה, כך כיון שנתנסה אברהם אבינו נסיון עשירי א"ל השבע לי שאין אתה מנסה אותי עוד מעתה.

איגרת תימן

ואתם, אחינו, חזקו ואמצו והשענו על הפסוקים האלה האמתים, ואל יבהילו אתכם השמדות אם תכפו אתכם, ואל יפחיד אתכם תוקף יד האויב עליכם וחלישת אומתנו, **שכל הענין הזה אינו רק נסיון ובחינה להראות אמונתכם וחבתכם בעולם, ושלא יחזיקו בדת האמת בעתות כאלו אלא החכמים יראי ה' מזרע יעקב, הזרע הטהור והנקי...**

2. השפעת האדם על סביבותיו

פ' נח (ז:כב) – כל אשר נשמת רוח חיים באפו מכל אשר בחרבה מתו:

אשר נחרצה - ולא דגים שזים:

מהר"ל על התורה

עש"ק פ' נח, תשפ"ד

גור אריה (אות כ"ד)

ולא דגים שבים. ופירש הרא"ם לפי זה צריך לומר שלא השחיתו דרכם כמו בהמה וחייה ועוף (לעיל ו, יב). ולפי זה יקשה למה לא השחיתו דרכם כמו שהשחיתו כל בהמה וחייה ועוף, ויש לומר דלעיל פירש (רש"י ו, ו) "וינחם היי" נחמה היה לפניו שלא ברא את האדם מן העליונים, שאם בראו מן העליונים היה ממריד אותם, מזה תלמוד כי האדם החוטא ממריד את כל השרוים במחיצה שלו, והדגים אינם עם האדם, ולכך לא חטאו הדגים:

3. סכנת היין: גילוי וגלות

פ' נח (ט: כא) – וַיִּשְׁתֶּה מִן הַיַּיִן וַיִּתְגַּל בְּתוֹךְ אָהֳלָה:

גור אריה (אות י"ד)

יראה לי שהכתוב מרמז עיקר הפורענות דבא על ידי היין, והם ב' דברים; האחד - הוא הגנאי הבא לאדם על ידי שכרות - שיתבזה, לכך נאמר "ויתגל בתוך אהלו" - שנתבזה. השני - הוא אבוד החכמה והשכל אשר יש באדם. ודע כי השכל הוא הדבוק בה' יתברך, ועל ידי השכרות יאבד הדבוק ההיא, וכאשר אין האדם דבוק בה' - יבא פירוד וגלות לאדם, כי כל זמן אשר האדם שכלו עליו הוא נטע נאמן, "כי האדם עץ השדה" (דברים כ, יט) הוא, ונטיעותיו בשמים, כי הראש שהוא השורש של אדם פונה למעלה, וזה כי נקרא האדם "עץ השדה" נטוע בשמים, ועל ידי השכל הוא נטוע במקומו אשר אם כל הרוחות באות ומנשבות בו אין מזיזין אותו ממקומו (ראה אבות פ"ג מ"ז), וכאשר הולך האדם אחר השכרות ושכלו נאבד - אז הוא גולה, וזהו שרמזה התורה באמיתות לשונה "ויתגל", כתב לשון "ויתגל" שהוא לשון גלות:

... כי הכתוב מרמז בלשון "ויתגל" הגלות, לפי שאין הפרש בין גלות ובין גלוי, כי מי שהוא גולה ממקומו יצא מהסתרו ונראה במקום אחר, ורמז בו הגלות - כלומר לשון גלוי שנתבזה, וגלוי אחר - גלות ממקומו, ודבר זה נתקיים בגלות עשרת השבטים שגלו על עסקי היין, מפני שהפרידו השכל אשר הוא הנטע הנאמן, כמו שבארנו למעלה. וכך יש בב"ר (לו, ד) - ר' שמואל בר נחמני אומר 'ויגל' אין כתיב כאן אלא 'ויתגל', דבר זה גרס לו גלות ולבניו...

דרוש על המצוות להמהר"ל

כי היין פועל הגילוי, וכמו שהיה פועל אצל נח גילוי ערוה... וכל זה מפני שהיין הוא נסתר וכאשר היין נכנס באדם יוצא היין מהסתר אל הגילוי... ומביא את האדם שנכנס בו - ג"כ לידי גילוי ערוה לגמרי, כמו שהביא את נח.

חידושי אגדות למהר"ל סוטה דף מה עמוד א

ויש לך לדעת כי דעת ת"ק שאמר כי האדם נברא ראשו תחלה, ג"כ טעם שלו, כי מה שהוא דומה באדם כמו השורש באילן ראוי שיהיה התחלה, רק שסובר כי הראש דומה כמו עיקר ושורש, ולכך הראש הוא התחלה...

חידושי אגדות למהר"ל סנהדרין דף צא עמוד ב

ובארנו במקום אחר כי נקרא האדם עץ השדה, ובפרט ת"ח נקרא עץ השדה כמו שהתבאר בפרק קמא דתענית (ז' א') ע"ש, רק שהוא עץ הפוך...

נתיבות עולם נתיב התורה פרק ג

בפרק אלו עוברים (פסחים מ"ט ע"א) אמר ר' יצחק כל הנהנה מסעודת הרשות לסוף גולה... באו לבאר גנות התלמיד חכם... שראוי שיהיה לו הרחקה מן הנאות הגוף שזה ראוי אל האדם שהוא שכלי כמו שהוא תלמיד חכם. וביאור זה, כי כאשר הוא נהנה מסעודת הרשות שרודף אחר הנאות הגוף, כי סעודת מצוה אין הסעודה עניין גופני שהרי מצוה יש בזה, וכאשר הסעודה להנאתו נמשך אחר הגוף לכך הוא ראוי לגלות. כי האדם דבק בעליונים ובשביל שיש לו דביקות לשם אינו זו ואינו גולה ממקומו, וחבור זה הוא על ידי השכל... וכאשר התלמיד חכם מרבה סעודתו בסעודת הרשות שדבר זה הוא נטיה אל החמרי אז יוסר ממנו החבור והדביקות אשר לאדם בעליונים כאשר הוא שכלי...